

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Oslo, 28.november 2025

Innspill til forskningsprioriteringer i Statsbudsjettet 2027

Norges behov for økt konkurransekraft, samfunnssikkerhet, bærekraft og trygghet fordrer at vi investerer i systematisk, anvendt forskning og teknologiutvikling som tas raskt i bruk og løser vanskelige samfunnsutfordringer. Det krever et nasjonalt forskningsløft.

FFA har følgende forslag til forskningsprioriteringer i Statsbudsjettet for 2027.

1. Norge etablerer et nasjonalt forskningsløft innen 2030

Norges utfordringer er tydeliggjort i bl.a. Perspektivmeldingen og i de geopolitiske diskusjonene. Våre naboland Finland, Sverige og Danmark øker forskningsinvesteringene kraftig frem mot 2030 for å løse sine utfordringer. Likedan foreslår EU-kommisjonen å doble investeringene i forskning og innovasjon, begrunnet i Europas behov for å samarbeide om å bli mer konkurransedyktig, mindre karbonavhengig og tryggere samfunn. Norge har enda større omstillingsbehov enn Europa, og satsning på forskning og innovasjon er avgjørende. Koblingen mellom forskningsintensitet og evnen til å styrke konkurransekraften er veldokumentert.

De kommende årene blir avgjørende for hvordan vi møter dagens løpende utfordringer og for hvilket samfunn vi overlater til kommende generasjoner. Norges økonomiske og sosiale situasjon gir oss enda mulighet til å greie å ta samfunnet vårt gjennom det grønne og digitale skiftet til et bærekraftig, inkluderende og trygt samfunn med høy verdiskaping, effektivitet og produktivitet. Investeringen i forskning og innovasjon må styrkes og brukes målrettet og effektivt, utløse større forskningsinvesteringer i næringslivet og bidra til fortsatt å bygge samarbeid som utløser store forskningsmidler fra EU, samt gir tilgang til den beste forskningen i Europa.

Skal vi ivareta fremtidige generasjoner og holde tritt med våre naboland, må Norge investere tyngre i utfordringsdrevet forskning, både for offentlig og privat sektor. Offentlig investering i forskning må trappes opp fra 0,95% i 2026 til 1,25% av BNP innen 2030 og slik utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling, forsvarsevne og samfunnssikkerhet, samt utløse næringslivets investering i forskning og innovasjon. Det gir en styrking på i størrelsesorden 16 mrd. Kr (2026-kroner) ut over foreslått bevilgning for 2026 på 51,3 mrd kr, en samlet årlig økning i størrelsesorden 4 mrd.kr (ut over prisvekst) til 2030. Departementer som investerer lite i forskning nå, må særlig trappe opp sine forskningsbevilgninger innen 2030 for å nå sektorens og Stortingets mål.

Departementene må oppfordres til å benytte Statens Forskningsavtale (SSA-F) ved egne utlysninger av FoU-oppdrag. Merverdien som skapes ved å legge Forskningsavtalen til grunn, er forskningssektorens uavhengighet og kvalitetssikring, samt evne til å bruke data og resultater fra oppdragsforskningen til å bygge fellesgoder i form av en tyngre og mer langsiktig kunnskapsbase som er tilgjengelig for andre. Forskningsinstituttene kobler ofte erfaringer fra arbeidet med oppdragsforskningen inn i utvikling av bidragsprosjekter som finansieres av Norges forskningsråd, EU og andre kilder, og vice versa. Vitenskapelig publisering som kommer ut av samarbeids- og oppdragsprosjekter er også en del av forskningsinstituttene samfunnsoppdrag, som gjør at kunnskapen spres.

FFA foreslår at:

Offentlig investering i forskning trappes opp fra 0,95% i 2026 til 1,25% av BNP innen 2030, for å utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling og samfunnssikkerhet i offentlig virksomhet og ikke minst i næringslivet.

- Departementer som investerer lite i forskning i 2026, trapper opp sine bevilgninger til 1,0% i 2027.
- Forskningsrådets andel av de statlige FoU-investeringene økes fra 22% (2024) til 30%, til 15,5 mrd kr (2026-kroner). Økningen innrettes mot de største samfunnsutfordringene, til virkemidler som skaper forskning som tas i bruk, ved å bygge forskningssamarbeid mellom bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø.
- En større andel av offentlige forskningsmidler innen samferdsel, helse og omsorg, forsvar og samfunnssikkerhet må utlyses i åpen konkurranse og rettes mot tverrfaglig og tverrsektoriell forskning for å løse de vanskelige utfordringene. Sivil og uavhengig forskningssektor må bidra mer til forsvarssektoren, forsvarsevne, sikkerhet og beredskap.
- Departementer må ta i bruk Statens Forskningsavtale (SSA-F) ved egne utlysninger av FoU-oppdrag

2. Styrk den anvendte forskningen i Forskningsrådet

Staten investerer ca. 51,3 mrd. kr i forskning i 2026. I tillegg kommer anslagsvis ca. 3,8 mrd.kr. som benyttes til SkatteFUNN. En synkende andel, ca. 1/5 av de samlede statlige forskningsbevilgningene, konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet. Denne andelen må økes til 30% og innrettes mot å løse de vanskeligste samfunnsutfordringene. Forskningsrådets utlysninger må i større grad understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsmiljøene. Forskningen må gis tydelige mål.

Forskningsrådet er Norges største arena for forskningskonkurranser der virksomheter og forskningsmiljøer går sammen i konsortier for å konkurrere om beste prosjekt. Fra 2018 til 2023 har bevilgningene til dette hatt en realnedgang på 13%. Da svekkes også markedet for forskningsfinansiering, både bidragsforskning og oppdragsforskning.

Staten har over tid svekket veldokumentert effektive ordninger i Forskningsrådet som fremmer reelt forskningssamarbeid mellom bedrifter, offentlige aktører og forskningsmiljøer. Slike ordninger er avgjørende for velfungerende forskningsmarkeder i Norge og for at investeringer i mer grunnleggende forskning også skal gi rask effekt i både privat og offentlig sektor. Virkemidler i Forskningsrådet som fremmer forskningssamarbeid mellom bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø må styrkes for å ta ut samfunnseffekten av forskningsinvesteringene.

Forskningsinstituttene utstrakte samarbeid med næringsliv og andre brukere av forskningen og deres spesialisering mot tema snarere enn fagdisiplin, gjør dem godt egnet til å levere FoU for nødvendig omstilling i norsk næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene arbeidsform er uavhengig og tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Norske forskningsinstitutter er ideelle stiftelser eller ideelle aksjeselskaper som mottar svært lav grunnbevilgning (ca 10%) sammenlignet med institutter ellers i Europa (20%-50%). Til sammenligning har norske universiteter og høyskoler et grunnbevilgningsnivå som ligger på topp i Europa. Iflg OECD betyr dagens lave grunnbevilgning til norske forskningsinstitutter "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft.

En tydelig styrking av forskningsinvesteringene og samtidig omfordeling av forskningsmidler mot de største samfunnsutfordringene er nødvendig.

FFA foreslår at:

KDs budsjett kap.285, post 71 Strategiske forskningssatsinger styrkes med 1,5 mrd kr ut over prisvekst i 2027

- Forskningsrådets utlysninger må understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende samarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsinstituttene som bidrar med kunnskap. Samarbeidsvirkemidler må tas i bruk på flere samfunnsområder inkludert offentlig sektor, slik at en bygger relevant forskning som tas i bruk underveis og som spres. Forskningsmidlene må brukes på virkemidler som øker bruken av forskningsresultater i samfunnet. Gode virkemidler er Senter for forskningsdrevet innovasjon, (SFI, FME mfl), Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP), Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN), Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IPO) og Grønn plattform, men også nye virkemidler bør vurderes.
- Forskningsrådets virkemidler må legge til rette for at forskningen tas raskt i bruk og gir størst mulig samfunnseffekt. Forskningsinstituttene har opparbeidet stor erfaring med utfordringsdrevet forskning og nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Forskningsrådets vedtektsfestede strategiske ansvar for instituttsektoren må ivaretas ved å se til at forskningsinstituttene utnyttes for alt de er verd, i tråd med regjeringens *Strategi for helhetlig instituttpolitikk*.¹, som vi ser fram til skal oppdateres i 2026.
- Offentlige bevilgninger til FoU i næringslivet må også utløse finansiering fra bedriftene selv. Se gjerne til EUs partnerskap som modell for samarbeid og samfinansiering mellom bedrifter, forskningsmiljø og myndigheter for å nå felles mål.
- Tildelingsbrevene til Forskningsrådet må tydeliggjøre forventningene til virkemiddelbruken.

3. Norge må styrke deltakelsen i det store forsknings- og innovasjonssamarbeidet i Europa

Internasjonalt forskningssamarbeid for et konkurransedyktig og grønt næringsliv, omstillingsdyktige velferdstjenester og et sikkert samfunn må styrkes. EU planlegger 10. rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon Europe 2,0 (HEU) fra 2028 med en dobling av dagens budsjett. Innretningen er mot konkurransekraft, dekarbonisering og sikkerhet. Det er avgjørende for norsk konkurransekraft og velferdsutvikling at Norge, gjennom EØS-avtalen, har full tilgang og fortsatt deltar i det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet.

EUs forskningsprogram skal bidra til å nå høye målsettinger for Europa. EU forutsetter at nasjonale forskningsmidler innrettes slik at de forsterker EUs forskningsprioriteringer. Gjennom å samordne nasjonale og europeiske forskningsprioriteringer i Europa, styrkes nasjonal deltakelse i EUs programmer og samfunnseffekten av forskningen får helt andre dimensjoner. EU har økte forventninger til at medlemsland og assosierte land koordinerer forskningsinnsatsen og har parallelle satsinger nasjonalt. Norsk deltakelse i Horisont Europa kan ikke svekke den nasjonale innsatsen på konkurranseutsatt FoU, og Forskningsrådets budsjetter må styrkes i takt med ambisjonene for europeisk samarbeid.

Norske forskningsinstitutter utgjør ca 20% av norsk forskning totalt, men står for 32% av norsk deltakelse i Horisont Europa. Ved å konkurrere svært godt i den nærings- og samfunnsretta forskningen (Pilar II), henter instituttene pr april 2025 hjem ca 0,5 mrd euro. EUs finansiering for forskningsinstitutter er basert på at andre europeiske land finansierer sine institutter med grunnfinansiering på 20%-60%, slik at instituttene bidrar med nasjonal grunnfinansiering i tillegg til EUs finansiering. Norske forskningsinstitutter har en grunnfinansiering på i gjennomsnitt 10%, som gir instituttene stor økonomisk underdekning i EUs prosjekter.

Med den resultatbaserte ordningen Retur-EU fra Forskningsrådet, har norske forskningsinstitutter kostnadsdekning på ca. 90% i europeiske forskningsprosjekter. Skal forskningsinstituttene fortsette å øke deltakelsen og hente hjem store forskningsmidler fra EU, må Retur-EU differensieres ytterligere og økes for de instituttene som har lavest grunnbevilgning, slik at kostnadene dekkes fullt ut. Slik vil Retur-EU følge instituttenes suksess i Horisont Europa og ikke begrense muligheten for deltakelse og dermed

¹ Strategi for helhetlig instituttpolitikk:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/fd8d0dff9a594a81a5960bc4d15f9cac/instituttstrategi.pdf>

at Norge får igjen deltagelseskontingenten til programmet. Budsjettkonsekvens kommer på Kunnskapsdepartementets budsjett, men gjør størst utslag i beløp for de næringsrettede teknisk-industrielle- og primærnærings- instituttene og klima- og miljøinstituttene, som konkurrerer svært godt i EUs rammeprogram Horisont Europa. Dvs at også budsjettposten hvor Retur-EU ligger, bør økes tilsvarende for å unngå at Retur-EU spiser opp andre strategiske og målrettede forskningsbevilgninger i Forskningsrådet.

FFA foreslår at:

KDs budsjett kap.285, post 71 Strategiske forskningssatsinger økes tilsvarende økningen i Retur-EU

- Norge må forsterke forskningssamarbeidet med Europa og andre land og se våre strategiske forskningsprioriteringer i sammenheng med Europas prioriteringer.
- Norge må ivareta nasjonal strategisk kapasitet slik at en er konkurransedyktig i Europas forskningsprioriteringer. Retur-EU differensieres ytterligere og økes for de instituttene som har lavest grunnbevilgning, slik at kostnadene dekkes fullt ut. Post 71 styrkes tilsvarende en beregning av den resultatbaserte ordningen Retur-EUs økning med full kostnadsdekning for forskningsinstituttene i EU-prosjekter.

4. Forskningsinstituttene grunnbevilgning må økes mot europeisk nivå

Forskningsinstituttene utstrakte samarbeid med næringsliv og deres spesialisering mot tema snarere enn fagdisiplin, gjør dem særlig egnet til å levere FoU for nødvendig omstilling i norsk næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene arbeidsform er tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Instituttene er koblingspunkt i samarbeidet og anses som en avgjørende styrke i EU og Norge. Instituttene bør utnyttes for alt de er verd i det avgjørende omstillingsarbeidet.

Norske forskningsinstitutter er ideelle stiftelser eller ideelle aksjeselskaper som mottar svært lav grunnbevilgning fra staten (gjennomsnitt ca 10%) sammenlignet med institutter ellers i Europa (20%-60%). Til sammenligning har norske universiteter og høyskoler et grunnbevilgningsnivå fra staten som ligger på topp i Europa (ca 75%). Iflg OECD betyr dagens lave grunnfinansiering til forskningsinstituttene "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft. En styrking av grunnbevilgning til instituttene kan gjerne øremerkes til å bygge kunnskapsberedskap for å nå prioriterte samfunns mål.

FFA foreslår at:

Kap 287, post 70 Grunnløyving til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutt styrkes med 35 MNOK ut over prisvekst i 2027.

- Grunnbevilgning til de samfunnsvitenskapelige instituttene økes for å styrke kunnskapsberedskap for omstilling. Økningen kan gjerne innrettes mot prioriterte samfunns mål innen bl.a. arbeidsliv, helse- og sosialpolitikk, regionalutvikling, utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Offentlig finansiert forskning må være treffsikker og gi samfunnseffekt, økt verdiskaping og konkurransekraft

Åpen konkurranse om forskningsmidler sikrer kvalitet og at forskningen etterspørres. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og forskningsmiljø gjør at forskningen tas raskt i bruk og at kunnskapen spres og utvikles videre. Omfanget av direkte tildelinger utenfor konkurranse og av rettighetsbaserte ordninger bør vurderes opp mot dokumentert effektive konkurransebaserte virkemidler som utløser stor samfunnseffekt.

For å finansiere Stortingets prioriteringer, må en benytte virkemidler som er dokumentert effektive og treffsikre og som kommer hele samfunnet til gode ved å utløse ytterligere finansiering og spredning av forskningsresultater. Virkemidler som treffer mindre effektivt, må endres.

De statlige forskningsmidlene skal utløse forskning, teknologi- og kompetanseutvikling som bidrar til fellesgoder som hele næringslivet og samfunnet kan dra nytte av, og spre ny innsikt fra forskningsfronten. Statlig støtte til næringsretta forskning er doblet sist 15 år, men iflg SSB har det ikke

ført til omstilling til mer kunnskapsintensive næringer, som kjennetegner vekstnæringene i verden. Da er det nødvendig å vurdere om statlige næringsretta forskningsvirkemidler er tilstrekkelig treffsikre.

SkatteFUNN-ordningen er den eneste rettighetsbaserte FoU-støtten, beregnet til 3,8 mrd kr i 2026. Analyse viser at bedriftene øker ikke sine samlede innkjøp av FoU, men bruker den statlige støtten i SkatteFunn primært (80%) til internt utviklingsarbeid. Helene Ulltveit-Moe, som var med og utviklet ordningen i sin tid, har uttalt at den ikke lenger treffer formålet, den savner effekt i makro (samfunnseffekt) og det bør vurderes å spisse eller målrette ordningen, for eksempel mot grønn omstilling². Vi mener at SkatteFUNN-ordningen kan gjøres mer treffsikker, gi mer samfunnseffekt, større innovasjonshøyde og spredning av generisk kunnskap og utløse mer egenfinansiering fra bedriftene.

FFA foreslår at:

SkatteFUNN-ordningen vurderes for å bli mer treffsikker og øke samfunnseffekten, feks:

- Innfør insentiver for å øke samarbeid om FoU, feks ved å øke fradrags/tilskudds-prosenten der bedriften samarbeider med et norsk forskningsmiljø. Reduser fradrags /tilskuddsprosenten for prosjekter uten samarbeid
- Øk fradrags/tilskuddsprosenten for nye selskaper i SkatteFUNN-ordningen for å senke terskelen, feks de første 3 år
- Innfør en øvre grense for hvor mange år et selskap kan motta støtte fra SkatteFUNN
- Øke fradrags/tilskuddsprosenten for prosjekter på prioriterte tema, som grønn omstilling
- Oppretthold det samlede volumet i tilskudd til næringslivets FoU. Hvis bruken av SkatteFUNN (proveny-effekten) reduseres som følge av justeringer i ordningen, bør det følges av tilsvarende vekst i Forskningsrådets tildelinger til FoU-prosjekter i næringslivet, i hovedsak gjennom IPN-ordningen eller SFI-ordningen.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Lars Andresen

Styreleder FFA

Agnes Landstad

Daglig leder FFA

Forskningssamtales Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 7500 årsverk og 14 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,9 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.

² ["Forskningssamtalen"](#), Forskningsrådet, oktober 2024